

HANNA MAŁECKA

OPODATKOWANIE USŁUG FINANSOWYCH - ASPEKTY PRAWNOPORÓWNAWCZE

1. WPROWADZENIE

Opodatkowanie usług finansowych w Polsce należy postrzegać na tle ewolucyjnych zmian zachodzących w polskim prawodawstwie. Interesujące jest uchwycenie współzależności, które zachodzą pomiędzy rozwojem nowych pojawiających się na rynku usług finansowych a przeprowadzanymi przez ustawodawcę zmianami prawodawstwa podatkowego. Te zmiany prawodawcze pozwalają na ocenę, czy prawo podatkowe nadąza, a jeśli tak to w jakim stopniu za kształtowaniem się rynku finansowego w Polsce.

2. RYNEK USŁUG FINANSOWYCH - PRÓBA SYSTEMATYKI DEFINICYJNEJ

Rynek finansowy to rynek, na którym zawierane są transakcje finansowe polegające na zamianie pieniądza na instrument finansowy lub instrumentu finansowego na pieniądź, w celu osiągnięcia zysków lub zabezpieczenia przed ryzykiem¹. Funkcją rynku finansowego jest gromadzenie i transfer środków pieniężnych od podmiotów dysponujących okresowo ich nadwyżką do podmiotów, które nie dysponują okresowo ich wystarczającą ilością².

Na rynku finansowym wyróżnia się:

- rynek pieniężny; jest to część rynku finansowego, na którym dokonuje się transakcji o terminie realizacji nie przekraczającym roku,
- rynek kapitałowy; jest to część rynku finansowego, na którym dokonuje się transakcji o terminie realizacji powyżej roku.

Rynek pieniężny i rynek kapitałowy to dwa integralnie połączone elementy składające się na systemowo sprawne funkcjonowanie rynku finansowego.

Z punktu widzenia organizacji obsługi rynku finansowego w gospodarce rynkowej postuluje się, by obowiązywały w nim pewne zasady. W literaturze wskazuje się, że najważniejsze ująć można następująco³:

¹ D. Dziawgo, *Leksykon finansów*, pod red. J. Głuchowskiego, Warszawa 2001, s. 265.

² *Ibidem*.

³ C. Kosikowski, L. Góral, *Zakres rynku finansowego i nadzoru państwa nad jego funkcjonowaniem w krajach o gospodarce rynkowej*, Biuro Studiów i Ekspertyz, Raport nr 96, październik 1996 r.

- swoboda podejmowania i świadczenia usług finansowych, ale tylko przez podmioty wskazane wyraźnie przez prawo;
- prawo musi wskazywać warunki podejmowania działalności w zakresie usług finansowych;
- prawo winno wskazywać na formę organizacyjno-prawną prowadzenia działalności w zakresie usług finansowych;
- należy limitować działalność usługodawców finansowych także i w ten sposób, że określa się dopuszczalne granice koncentracji kredytów i ryzyka kredytowego; podobnie trzeba ustanowić zakaz podejmowania innych rodzajów działalności, które stanowiłyby ryzyko poniesienia strat finansowych i uszczuplenia zasobów pieniężnych;
- konkurencja na rynku finansowym, ale o ograniczonym charakterze, ze względu na to, że prawo przewiduje tak liczne ograniczenia w swobodzie przepływu pieniądza,
- państwo musi sprawować nadzór nad funkcjonowaniem rynku finansowego w sensie kontroli transakcji oraz nadzoru nad działalnością podmiotów obsługujących rynek finansowy.

Katalog i treść zasad dowodzą, że ich stosowanie może przyczynić się do zwiększenia zakresu bezpieczeństwa prawnego. Przede wszystkim z punktu widzenia podmiotów biorących udział w tym rynku. Instytucjonalnie bezpieczne rozwiązania prowadzić mogą do bezpieczeństwa transakcji realizowanych za pośrednictwem rynku finansowego.

Z punktu widzenia organizacji rynku finansowego w Polsce istotnego znaczenia nabierają postanowienia Układu Europejskiego, ustanawiającego stowarzyszenie między Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi a Polską. W akcie tym przyjęto (załącznik XIIc) m.in., że usługi finansowe obejmują następujące rodzaje działalności:

- 1) wszelkie usługi ubezpieczeniowe oraz
- 2) usługi bankowe i inne usługi finansowe.

Do wszelkich usług ubezpieczeniowych zgodnie ze wskazanym załącznikiem zalicza się:

- 1) ubezpieczenia bezpośrednie,
- 2) reasekurację i regres ubezpieczeniowy,
- 3) pośrednictwo ubezpieczeniowe (usługi brokerskie i agencyjne),
- 4) pomocnicze usługi ubezpieczeniowe (działalność konsultingowa, ocena ryzyka oraz rozliczanie szkód).

Natomiast wśród usług bankowych i innych usług wymienia się:

- 1) przyjmowanie depozytów i innych podlegających zwrotowi funduszy pochodzących od ludności,
- 2) udzielanie wszelkiego rodzaju pożyczek i kredytów, w tym kredytów konsumpcyjnych i hipotecznych, factoring oraz finansowanie transakcji handlowych,
- 3) leasing finansowy,
- 4) obsługa wszelkich płatności i transferu środków, w tym kart kredytowych, płatniczych, debetowych, czeków podróźnych, przekazów bankierskich,
- 5) gwarancje i zobowiązania pozabilansowe,

- 6) obrót na zlecenie klientów czekami, wekslami, certyfikatami, walutą obcą, papierami wartościowymi itd.,
- 7) uczestnictwo w emisji wszelkiego rodzaju papierów wartościowych oraz świadczenie usług z tym związanych,
- 8) usługi pośrednictwa na rynku pieniężnym,
- 9) zarządzanie aktywami finansowymi (fundusze emerytalne, fundusze powiernicze),
- 10) usługi rozrachunkowe i rozliczeniowe,
- 11) pośrednictwo na rynku konsultingowym,
- 12) dostarczanie, przekazywanie i przetwarzanie danych finansowych.

Warunkiem integracji gospodarczej Polski ze Wspólnotami jest harmonizacja ustawodawstwa i Polska zobowiązuje się dostosować swe prawo do ustawodawstwa Wspólnoty. W zakresie usług finansowych, ubezpieczeń i bankowości ma to nastąpić przez⁴:

- udział w przygotowaniu słowników i tłumaczeń przepisów prawnych polskich i Wspólnoty,
- dyskusje i spotkania informacyjne,
- udzielanie pomocy w szkoleniach.

Polski ustawodawca musi ocenić i zweryfikować aktualny stan prawny dotyczący „usług finansowych” oraz wskazać jak daleko sięgać mają zmiany regulacji prawnych. Nie można tego dokonać poprzez skopiowanie unijnych standardów. Proces dostosowawczy powinien uwzględniać odrębność uwarunkowań gospodarczych i społecznych w Polsce.

Polski rynek pieniężny jest w fazie rozwoju. Niektóre transakcje są znane od dawna (np. bony, obligacje skarbowe, depozyty bankowe). Inne zaś, jak np. certyfikaty depozytowe, bony komercyjne, umowy odkupu, rynek terminowy złotego i operacje otwartego rynku, wykształciły się stopniowo niedawno⁵.

3. RODZAJE USŁUG FINANSOWYCH – ASPEKT NORMATYWNY

Do 29 czerwca 1999 r. zakres usług finansowych określony był przez Klasyfikację Usług z 1986 r.⁶ Klasyfikacja Usług bardzo skromnie regulowała kwestie usług finansowych. W działach 94 - 95 KU ujmowała usługi w zakresie finansów i ubezpieczeń, w tym usługi loteryjne. Przez usługi finansowe rozumiano także usługi bankowe, określone jako usługi związane z udzielaniem kredytów oraz obsługą obrotu gotówkowego i bezgotówkowego, w walucie krajowej i obcej.

W aktualnym stanie prawnym usługami finansowymi są usługi wymienione w Sekcji J Klasyfikacji Wyrobów i Usług jako usługi pośrednictwa finansowego⁷.

⁴ D. Lasok, *Zarys prawa Unii Europejskiej*, Toruń 1995 r., s. 229.

⁵ Szerzej: G. Zatrzyb, *Funkcjonowanie rynku pieniężnego w Polsce*, Warszawa 1994, s. 22 i n.

⁶ Zarządzenie Prezesa GUS z dnia 28 sierpnia 1985 r., OBP-BP-58/85, Dz. Urz. GUS Nr 3, poz. 9.

⁷ Zarządzenie Prezesa GUS z dnia 29 grudnia 1993 r., OBRRS-Bd-1451/93, Dz. Urz. GUS Nr 24, poz. 132.

Usługi finansowe mają charakter niematerialny, nawet jeżeli ich efekt przybiera postać fizyczną jak raport czy opinia, to czynnik niematerialny (intelektualny) jest dominujący, a nośnik przekazu pozostaje bez znaczenia.

W dziale 65 KWiU uregulowano tzw. *usługi pośrednictwa finansowego*, do których należą: usługi banku centralnego, usługi pośrednictwa walutowego w ramach systemu bankowego, usługi leasingu finansowego, usługi związane z udzielaniem kredytów poza systemem bankowym, usługi pośrednictwa finansowego gdzie indziej niesklasyfikowane.

Usługi banku centralnego

Usługi prowadzone przez bank centralny to usługi obejmujące:

- przyjmowanie depozytów wykorzystywanych do rozliczeń pomiędzy instytucjami finansowymi oraz działanie w charakterze bankiera wobec rządu,
- nadzór bankowy,
- utrzymywanie krajowych rezerw walutowych,
- emisję i zarządzanie walutą krajową.

Dyskusyjne wydaje się, czy usługi te mają charakter stricte przedmiotowy, czy też przedmiotowo-podmiotowy. Według Europejskiej Klasyfikacji Działalności chodzi o działalność banku centralnego, co wyraźnie wskazuje na podmiotowy charakter klasyfikacji.

Funkcje wymienione wyżej na ogół są pełnione przez banki centralne państwowe, ale w niektórych krajach mogą to być także instytucje prywatne lub z udziałem prywatnym⁸.

Usługi pośrednictwa pieniężnego (walutowego) w ramach systemu bankowego

Terminologia użyta na określenie pozycji 65.12.10 KWiU: „Usługi pośrednictwa walutowego pozostałe” nie odpowiada zakresowi czynności, który objęty jest tą pozycją⁹. Wyjaśnienia do KWiU wymieniają w zakresie tej pozycji usługi dotyczące pośrednictwa walutowego instytucji finansowych innych niż bank centralny, rozliczenia bezgotówkowe pocztowe oraz banków komercyjnych.

Usługi ujęte w pozycji 65.12.10 obejmują zatem działalność depozytową, kredytową i rozliczeniową prowadzoną przez banki. Podkreślić należy, że przyjmowanie środków pieniężnych w formie pożyczek lub kredytów nie ma charakteru depozytowego, dlatego niebankowe podmioty zaciągające kredyty i pożyczki, następnie dystrybuowane lub inwestowane nie mieszczą się w tej kategorii, należy je raczej ujmować w pozycji 65.22.10, jeżeli

⁸ Zob.: L. Okręziak, *Bankowość na świecie i w Polsce*, Warszawa 2000/2001; C. Kosikowski, *Publiczne prawo bankowe*, Warszawa 1999; W. Jaworski, *Polskie banki w drodze do Unii Europejskiej*, Warszawa 1999; L. Góral, M. Karlikowska, K. Koperkiewicz-Mordel, *Polskie prawo bankowe*, Warszawa 2000.

⁹ J. Kamiński, *Podatek od towarów i usług w 2001 roku*, „Monitor Podatkowy” 2001, nr 2, s. 17.

działalność nie wiąże się z powiązaniem kapitałowymi, lub w pozycji 65.23.10, jeżeli są to fundusze inwestycyjne lub spółki holdingowe.

Usługi leasingu finansowego

Usługi w zakresie leasingu¹⁰, którego okres w przybliżeniu pokrywa okres czasu amortyzacji środka trwałego, a dzierżawca otrzymuje w istocie wszelkie korzyści płynące z korzystania z przedmiotu dzierżawy i ponosi wszelkie ryzyko związane z posiadaniem prawem własności.

Usługi kredytowania poza systemem bankowym

W pozycji 65.22.10 KWiu ujęta została działalność kredytowa prowadzona poza systemem bankowym, a więc prowadzona przez podmioty nie będące bankami. W szczególności pozycja ta obejmuje podmioty udzielające długoterminowego finansowania przemysłu, bez zaangażowania kapitałowego. Należą tu też usługi związane z udzielaniem pożyczek na realizację bieżących zakupów, w tym poprzez użycie plastikowych kart kredytowych, kart lojalnościowych emitowanych przez sieć punktów detalicznych, pozwalających na okresowe finansowanie zakupów lub przez użycie innych dokumentów.

Usługi w zakresie pośrednictwa finansowego pozostałe, gdzie indziej nie sklasyfikowane

Usługi w zakresie pośrednictwa finansowego, gdzie indziej nie sklasyfikowane, dotyczą pośrednictwa finansowego, które polegają na dystrybucji środków w inny sposób niż kredytowanie w wąskim sensie. W tej grupie mieści się działalność funduszy inwestycyjnych innych niż emerytalne, w tym funduszy typu zamkniętego lub otwartego¹¹, a także spółek holdingowych (holdingów finansowych).

Fundusze inwestycyjne zbierają publiczne środki pieniężne w celu inwestowania ich w papiery wartościowe i inne prawa majątkowe określone w prawie o publicznym obrocie papierami wartościowymi.

Spółki holdingowe, posiadając udziały w innych podmiotach, sprawują aktywną kontrolę, przejawiającą się nie tylko w okresowej ocenie efektów finansowych, sprawowania przewidzianego prawem nadzoru właścicielskiego, finansowania, ale bezpośredniego oddziaływania przez określenie strategii, a także uczestniczenia w zarządzaniu operacyjnym albo przyjmowania od spółek zależnych określonych rodzajów działalności administracyjnej czy finansowej i jej konsolidowania.

¹⁰ I. Korczyński, *Leasing w prawie podatkowym*, Toruń 1998; *Leasing – zagadnienia prawne*, Warszawa 1999.

¹¹ Ustawa o funduszach inwestycyjnych z dnia 28 sierpnia 1997 r., Dz. U. Nr 139, poz. 933.

Usługami pomocniczymi w stosunku do usług pośrednictwa finansowego są: usługi maklerskie na rynkach papierów wartościowych oraz zarządzania funduszami, usługi związane z administrowaniem rynkiem finansowym oraz usługi pomocnicze w stosunku do usług pośrednictwa finansowego gdzie indziej nie sklasyfikowane.

Usługi maklerskie na rynkach papierów wartościowych oraz zarządzanie funduszami

Podkategoria 67.12.10 KWiU obejmuje usługi maklerskie na rynkach papierów wartościowych skierowane na obsługę klientów oraz zarządzanie funduszami inwestycyjnymi.

Usługi świadczone na rachunek osób trzecich dotyczą usług w zakresie emisji i rejestracji papierów wartościowych, zarządzania portfelem papierów wartościowych, a także usługi w zakresie dostarczania informacji o kursach akcji, rekomendacje rozpowszechniane w dowolnej formie. Usługi maklerskie mogą być wykonywane przez domy maklerskie zarówno w zakresie działalności maklerskiej jak i doradztwa inwestycyjnego.

Przez zarządzanie funduszami należy rozumieć także zarządzanie funduszami towarzystw ubezpieczeniowych.

Usługi związane z administrowaniem rynkiem finansowym

Usługi te realizowane są przez niepubliczne instytucje i polegają na obsłudze operacyjnej i nadzorze nad rynkami finansowymi, giełdami papierów wartościowych i towarowych, regulowanym rynkiem pozagiełdowym.

Usługi pomocnicze w stosunku do pośrednictwa finansowego, gdzie indziej nie sklasyfikowane

Podkategoria ta jest bardzo szeroka i obejmuje usługi o różnym charakterze. Wyjaśnienia do KWiU kwalifikują do tej podkategorii usługi maklerów finansowych, konsultacje finansowe prowadzone przez doradców finansowych i doradców w sprawach hipotecznych, usługi w zakresie wymiany walut, pakowanie monet i banknotów.

W dziale 66 KWiU uregulowano usługi ubezpieczeniowe oraz funduszy emerytalno-rentowych, do których zalicza się: usługi ubezpieczeń na życie, usługi funduszy emerytalno-rentowych oraz usługi ubezpieczeniowe inne niż ubezpieczenia na życie.

Usługi ubezpieczeń na życie

Usługi ubezpieczeniowe obejmujące wypłatę kwoty ubezpieczenia na wypadek śmierci posiadacza polisy lub pod koniec uzgodnionego okresu, z elementem zysku lub bez.

Usługi funduszy emerytalno-rentowych

Działalność funduszy emerytalnych ze względów funkcjonalnych uznawana jest za związaną z ubezpieczeniem socjalnym. Jednak ich charakter jest znacznie bliższy funduszom inwestycyjnym niż ubezpieczeniom życiowym. Usługi funduszy emerytalno-rentowych dotyczą przede wszystkim gromadzenia składek oraz wypłacania przychodów po uzyskaniu wieku emerytalnego.

Usługi ubezpieczeniowe inne niż ubezpieczenia na życie

Usługi ubezpieczeniowe obejmujące wszystkie rodzaje ryzyka inne niż utrata życia, np.: od wypadku, na wypadek choroby, ubezpieczenia samochodowe, ubezpieczenia morskie, lotnicze, od ognia, od odpowiedzialności cywilnej.

Definicje normatywne obarczone są licznymi błędami – językowymi, składniowymi; czasami wyraźnie zaznacza się brak proporcji, nieumiejętność w stosowaniu technik prawodawczych. Brak jest jednoznaczności sformułowań.

Definityjne wady utrudniają stosowanie przepisów. Są źródłem sporów przy rozstrzygnięciu konkretnych stanów prawnoopodatkowych.

4. ZASADY OPODATKOWANIA USŁUG FINANSOWYCH - PODSTAWOWE ZASADY

4.1. Ogólne zasady opodatkowania usług finansowych

Podatnikiem podatku od towarów i usług jest osoba fizyczna, osoba prawna, jednostka organizacyjna nie posiadająca organizacji prawnej, która ma siedzibę na terytorium Polski, wykonuje we własnym imieniu i na własny rachunek czynności podlegające opodatkowaniu, w tym odpłatnie świadczy usługi w okolicznościach wskazujących na zamiar ich wykonywania w sposób częstotliwy, nawet jeżeli zostały wykonane jednorazowo¹². W przypadku usług finansowych czynnościami podlegającymi opodatkowaniu jest odpłatne świadczenie usług, eksport i import usług oraz świadczenie usług bez pobrania należności.

Podstawą opodatkowania usług finansowych jest wartość usług obliczona według cen sprzedaży stosowanych w obrotach z głównym odbiorcą, a w przypadku braku odbiorcy według przeciętnych cen stosowanych w danej miejscowości lub na danym rynku.

Obowiązek podatkowy co do zasady powstaje z chwilą wykonania usługi¹³. Jeżeli wykonanie usługi powinno być potwierdzone fakturą, obowią-

¹² Zob. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 20 stycznia 1995 r., sygn. akt III S.A./Kr 198/95; wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 20 stycznia 1995 r., sygn. akt III S.A. 868/94; wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 3 kwietnia 1995 r., sygn. akt S.A./Ld 1903/95.

¹³ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 16 marca 1995 r., sygn. akt 2785/94.

zek podatkowy powstaje z chwilą wystawienia faktury, nie później jednak niż w 7 dniu od wykonania usługi. Niewykonanie zafakturowanej usługi nie rodzi po stronie wystawcy obowiązku podatkowego¹⁴. W razie gdyby przed wykonaniem usługi pobrano co najmniej połowę ceny (przedpłatę, zaliczkę, zadatek, ratę), obowiązek podatkowy powstaje z chwilą przyjęcia zapłaty.

Ulgi i zwolnienia podatkowe stanowią – jak wiadomo – odejście od konstytucyjnych zasad sprawiedliwości i równości opodatkowania. Zwłaszcza mechanizm podatku od towarów i usług źle znosi wszelkiego rodzaju zwolnienia. Poza tym zwolnienie w tym podatku nie zawsze jest korzystne dla podatnika, gdyż z reguły pozbawia go prawa do odliczenia od podatku należnego podatku naliczonego. Dodatkowo zwolnienie niektórych tylko usług finansowych może prowadzić do deformacji rynku finansowego.

Od momentu wprowadzenia w 1993 r. ustawy o podatku od towarów i usług, usługi finansowe co do zasady podlegają zwolnieniu od podatku.

Obecnie zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 2 ustawy i wydanym do ustawy załącznikiem nr 2, usługi finansowe (usługi pośrednictwa finansowego), z wyłączeniem:

- 1) usług polegających na oddaniu w odpłatne użytkowanie rzeczy,
- 2) działalności lombardów, z wyjątkiem usług świadczonych przez banki, podlegają zwolnieniu z podatku od towarów i usług.

Zwolnienie od podatku następuje z mocy prawa (*ex lege*) i wiąże się ze spełnieniem przesłanek określonych w ustawie. W sprawie zwolnienia przedmiotowego nie wydaje się decyzji administracyjnej. Ewentualna decyzja w zakresie zwolnienia byłaby dotknięta sankcją nieważności, jako wydana bez podstawy prawnej¹⁵.

Ustawodawca, wprowadzając zwolnienie niektórych usług nie określił zakresu tego zwolnienia, lecz odesłał do Klasyfikacji Usług (obecnie do Klasyfikacji Wyrobów i Usług). Przyjęte rozwiązanie, według którego przy określaniu zwolnień przedmiotowych należy stosować reguły Klasyfikacji Usług opracowane przez Prezesa GUS, sprawia, że na gruncie prawa podatkowego ustalenie zwolnienia od podatku od towarów i usług sprzedaży określonej usługi może dokonać się jedynie poprzez przyjęcie procedury GUS zastosowanej dla potrzeb statystyki i ewidencji¹⁶.

Przyjęte rozwiązanie skłania do oceny zagadnienia bardziej ogólnego, które na tym tle się wyłania. Jest nim charakter prawnopodatkowy klasyfikacji statystycznych dla potrzeb podatku od towarów i usług.

Należy zwrócić uwagę na fakt, iż klasyfikacje statystyczne, które mają stanowić podstawę wyznaczającą zakres przedmiotowy opodatkowania podatkiem od towarów i usług oraz stawki tego podatku, stworzone zostały dla celów statystycznych, w związku z czym ulegają ciągłym modyfikacjom oraz zmianom interpretacyjnym z uwagi na cele statystyczne, którym służą.

¹⁴ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 15 stycznia 1997 r., sygn. akt 2348-2350/95.

¹⁵ A. Gomułowicz, J. Małecki, *Podatki i prawo podatkowe*, Poznań 2000, s. 433.

¹⁶ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 10 stycznia 1996 r., sygn. akt S.A./Sz 1143/95.

Dokonanie prawidłowej klasyfikacji usług ciąży na podatniku¹⁷. Często jednak dzieje się tak, iż klasyfikacje statystyczne zawierają uregulowania zbyt ogólne i podatnik zmuszony jest zwrócić się do właściwego organu z prośbą o sklasyfikowanie określonej usługi i przypisanie jej właściwego symbolu występującego w klasyfikacjach statystycznych. Zgodnie z utrwaloną już linią orzecniczą Naczelnego Sądu Administracyjnego, to organy statystyczne, a nie podatkowe, upoważnione są do dokonywania wykładni dotyczących klasyfikacji określonych usług¹⁸. Jeżeli podatnik zastosuje interpretację statystyczną, to organy podatkowe nie mogą dokonać odmiennej klasyfikacji, jak również obciążać go negatywnymi skutkami prawnymi jej ewentualnej wadliwości, o ile czynności będące przedmiotem opodatkowania zostały rzetelnie opisane przez podatnika w zapytaniu do urzędu statystycznego¹⁹.

Interpretacje GUS nie są decyzjami administracyjnymi. Decyzją administracyjną jest zewnętrzny akt władczy organu administracji państwowej, skierowany na wywołanie określonych skutków prawnych, określający sytuację prawną konkretnie oznaczonego podmiotu prawnego, w konkretnie oznaczonej sytuacji. Opinia statystyczna stanowi natomiast dowód w postępowaniu w sprawie ewentualnego wymiaru podatku od towarów i usług i podobnie jak każdy inny dowód, podlega ocenie organu podatkowego właściwego w sprawach wymiarowych, a w dalszej konsekwencji i sądu administracyjnego²⁰.

Skoro opinie GUS nie są decyzjami administracyjnymi to tym samym podatnikowi nie przysługują instrumenty prawne pozwalające na zakwestionowanie interpretacji, z którą się nie zgadza, poza ponownym wystąpieniem do urzędu statystycznego.

Dalsze akceptowanie takiego stanu rzeczy wydaje się niemożliwe, zwłaszcza, że z dniem 17 października 1999 r. minął dwuletni termin określony w art. 236 Konstytucji dostosowania ustawodawstwa do jej wymogów.

Należy przy tym pamiętać, że na podstawie art. 178 ust. 1 Konstytucji sędziowie w sprawowaniu swojego urzędu podlegają tylko „konstytucji oraz ustawom”, co skłania do stwierdzenia, że sądy mają uprawnienie do orzekania zgodnie z konstytucją i odmowy stosowania ustawy pozostającej wobec niej w sprzeczności²¹. Zagadnienie to jest jednak niezwykle kontrowersyjne, zwłaszcza że sędziowie w sprawowaniu swego urzędu podlegają konstytucji i ustawom, a sędziowie Trybunału Konstytucyjnego tylko konstytucji. Ze względu na liczne wątpliwości co do konstytucyjności regulacji zakresu przedmiotowego VAT można liczyć się z tym, że sędziowie odmówią zastosowania tych przepisów. Taki stan, gdyby zaistniał, mógłby prowadzić do znaczących strat ponoszonych przez skarb państwa. W tym kontekście, przypomnieć trzeba, że Trybunał Konstytucyjny w jednym

¹⁷ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 10 lutego 1998 r. sygn. akt S.A./Sz 1143/95.

¹⁸ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 25 sierpnia 1998 r., sygn. akt I S.A./Po 221/98.

¹⁹ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 25 maja 1995 r., sygn. akt S.A./Po 255/95 oraz wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 14 września 1995 r., sygn. akt. S.A./Po 724/95.

²⁰ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 20 stycznia 1995 r., sygn. akt III S.A. 984-985/94.

²¹ Por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 maja 1998 r., sygn. akt III SW 1/98, wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 9 października 1998 r., sygn. akt II S.A. 1246/98.

z orzeczeń przyjął, iż stan wyższej konieczności gospodarczej nie może być podstawą do rozstrzygnięcia o konstytucyjności ustawy z braku podstaw w konstytucji²².

Należy dodać, że Rzecznik Praw Obywatelskich wystąpił do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem o stwierdzenie, że art. 2 w związku z art. 4 pkt 1 i 2 oraz art. 54 ust. 1 - 4 ustawy o VAT są sprzeczne z Konstytucją. W ocenie Rzecznika przepisy te, określające przedmiot opodatkowania VAT w oparciu o klasyfikację Głównego Urzędu Statystycznego, łamią konstytucyjną zasadę wyłączności, zgodnie z którą określenie przedmiotu opodatkowania następować powinno wyłącznie w ustawie podatkowej. Trybunał w wyroku z dnia 3 kwietnia 2001 r.²³ nie podzielił jednak argumentów rzecznika. Jego zdaniem odesłanie w ustawie do klasyfikacji statystycznych ma charakter pomocniczy. Klasyfikacja nie tworzy norm prawa, nie ustala zakresu przedmiotowego ustawy, gdyż zakres ten został zawarty w art. 2 ustawy, określającym formy obrotu podlegające opodatkowaniu, oraz art. 54 ust. 1 stanowiącym, że towary i usługi nie wymienione w klasyfikacji podlegają opodatkowaniu stawką podstawową. Z tego wynika, że VAT-em opodatkowany jest obrót wszystkimi towarami i usługami niezależnie od tego, czy statystyka je wymienia i czy nadaje im symbol. Z poglądem tym nie zgodził się sędzia A. Mączyński. Podkreślił on, że obowiązująca klasyfikacja nie posiada rangi ustawowej i że nie jest ona nawet publicznie dostępna.

Skład orzekający podkreślił jednocześnie, że gdy dla potrzeb podatku VAT zacznie obowiązywać nowa klasyfikacja – Polska Klasyfikacja Wyrobów i Usług – Minister Finansów, na podstawie art. 54 ustawy, przyporządkuje w załącznikach poszczególnym towarom i usługom nowe symbole statystyczne. Sędzia J. Trzcíński był jednak innego zdania. Uzasadniając zdanie odrębne podkreślił, iż niedopuszczalne w państwie prawa jest by Minister Finansów współtworzył ustawę. Uważam, że argumentacja wskazana w zdaniu odrębnym zasługuje na aprobatę.

Na tle zwolnień podatkowych usług w zakresie finansów wyłonił się jeszcze pod rządami ustawy z 1989 r. Prawo bankowe, problem, czy zwolnienie w części odnoszącej się do usług bankowych obejmuje tylko czynności bankowe, o których mowa w art. 11 ust. 1 tejże ustawy, wykonywane przez banki i podmioty określone w jej art. 11, czy też dotyczy wszystkich usług o charakterze bankowym, niezależnie od tego, jaki podmiot je świadczy. Początkowo twierdzono, że czynności bankowe świadczone przez podmioty nie będące bankami i nie mające zezwolenia Prezesa NBP, wydanego na podstawie art. 11 ust. 1 prawa bankowego, czynności te podlegają opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług na ogólnych zasadach²⁴.

Także Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 20 kwietnia 1995 r.²⁵ wyjaśnił, że ze zwolnienia korzysta spółka akcyjna, która udziela i zaciąga pożyczki pieniężne, jeżeli odpowiada warunkom określonym w art. 11 ust. 5 lub art. 11 prawa bankowego. Zwolnienie usług bankowych nie ma, zgodnie z tą

²² Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 lutego 1992 r., sygn. akt K 14/91.

²³ Sygn. akt K 32/99.

²⁴ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 9 lutego 1995 r., sygn. akt S.A./Po 2853/94.

²⁵ Sygn. akt III AZP 8/95.

uchwałą, charakteru wyłącznie przedmiotowego, gdyż uzależnione jest od spełnienia przez podatnika określonych warunków. Ustawodawca nie jest zainteresowany tylko fiskalnym interesem państwa przez zaniedbanie swych obowiązków w zakresie stworzenia bezpiecznych (z punktu widzenia obywateli) warunków świadczenia usług w zakresie finansów. Uważam, że tezę tą należy oceniać krytycznie.

Obecnie powszechnie przyjmuje się, że zwolnienie określone w art. 7 ust. 1 pkt 2 ustawy o podatku od towarów i usług, w tym także dotyczące usług finansowych, mają charakter przedmiotowy i nie powinny być uzależnione od rodzaju podmiotu, który czynność wykonuje²⁶. Wykładnia taka zgodna jest także z rozwiązaniami stosowanymi w innych państwach.

Należy zatem stwierdzić, że zwolnienie przewidziane w art. 7 obejmuje wszystkich podatników dokonujących tych czynności, a nie tylko banki lub instytucje finansowe (np. zwolnieniem objęte są pożyczki udzielane między przedsiębiorcami niezależnie od przedmiotu ich działalności). Choć zasady opodatkowania podatkiem od towarów i usług w przypadku usług finansowych mają charakter przedmiotowy, okoliczność, że usługa jest świadczona przez podmiot uznawany tradycyjnie za instytucję finansową, wzmacnia przekonanie, że chodzi o pośrednictwo finansowe lub umowę pomocniczą w stosunku do pośrednictwa.

W prawie unijnym definicję podatnika określa art. 4 ust. 1 VI Dyrektywy, zgodnie z którym, podatnikiem jest ten, kto prowadzi niezależną działalność gospodarczą, tzn. we własnym imieniu i na własny rachunek, bez względu na miejsce jej wykonywania. Osoba dokonująca sprzedaży poza prowadzoną działalnością gospodarczą nie jest podatnikiem podatku od wartości dodanej²⁷. Pod pojęciem działalności gospodarczej należy rozumieć m.in. działalność usługodawcy. Warunkiem *sine qua non* uznania działalności podatnika za działalność gospodarczą jest element „dochodowości” (rentowności).

Przedmiotem opodatkowania usług są jakiegokolwiek odpłatne czynności wykonywane przez podatnika w ramach jego działalności gospodarczej i nie będące dostawą rzeczy²⁸.

Podstawą opodatkowania jest wszystko, co składa się na wartość świadczenia wzajemnego otrzymanego przez usługodawcę od usługobiorcy²⁹. Reguła ta ma zastosowanie również, gdy zapłata powinna nastąpić dopiero w przyszłości lub gdy część składową ceny stanowi subwencja przeznaczona na nabycie danej usługi.

Zgodnie z art. 10 VI Dyrektywy – obowiązek podatkowy powstaje³⁰: w momencie wykonania usługi oraz dokonania zapłaty, gdy należność wpłaca-

²⁶ Teza potwierdzona w piśmie Ministerstwa Finansów z dnia 1 lipca 1997 r. PP3-8230-253/97/Aka, z dnia 23 grudnia 1997 r., PP3-8222-1630-ERO.

²⁷ Wyrok Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości z dnia 4 października 1995 r., sygn. akt C-291/92.

²⁸ W. Maruchin, VAT – harmonizacja polskiego prawa podatkowego z prawem Unii Europejskiej, Warszawa 1998, s. 37 i n.

²⁹ Ibidem, s. 123 i n.

³⁰ B. Brzeziński, J. Głuchowski, C. Kosikowski, Harmonizacja prawa podatkowego Unii Europejskiej i Polski, Warszawa 1998.

na jest na konto usługodawcy przed wykonaniem usługi. Państwa członkowskie mogą ustalić inny moment powstania obowiązku podatkowego, nie później jednak niż:

- 1) z chwilą wystawienia faktury lub dokumentu odprawy celnej,
- 2) z chwilą otrzymania zapłaty,
- 3) po upływie określonej ilości dni, jeśli faktura lub dokumenty odprawy celnej nie zostały wystawione.

Także rozwiązania przyjęte w VI Dyrektywie przewidują zwolnienie przedmiotowe usług finansowych. Jest to zwolnienie fakultatywne, tzn. państwa członkowskie w ramach własnych porządków prawnych mogą zdecydować czy zwolnić z opodatkowania podatkiem od towarów i usług, usługi finansowe.

Można wskazać, że np. ustawodawca niemiecki, wzorując się na zaleceniach zawartych w VI Dyrektywie, wprowadził do swego ustawodawstwa zwolnienie bez prawa do odliczenia podatku naliczonego w odniesieniu do czynności związanych z³¹: zarządzaniem kredytami, obrotami i pośrednictwem w obrotach środkami płatniczymi, obrotami wierzytelnościami, depozytami w zakresie bieżących rachunków bankowych oraz papierami wartościowymi i transakcjami za pośrednictwem papierów wartościowych.

4.2. Charakterystyka wybranych usług finansowych

W praktyce gospodarczej wielu krajów, zwłaszcza wysokorozwiniętych istotne znaczenie ma leasing³². Gospodarcze wykorzystanie leasingu na szeroką skalę rozpoczęło się w USA ok. 1952 r., kiedy to w San Francisco założona została spółka United States Leasing Corporation, która po raz pierwszy zajęła się na skalę handlową leasingiem środków produkcji dla potrzeb przemysłu spożywczego. Od tej pory wykorzystanie leasingu w USA systematycznie wzrastało. Dane statystyczne wskazują, że obecnie około 30% inwestycji realizowanych jest tam metodą leasingu. Zbliżone wielkości notuje się także w Anglii (ok. 23%), Hiszpanii (ok. 11%), we Włoszech (ok. 16%), w Niemczech (ok. 14%) czy innych krajach Europy Zachodniej, a także w Japonii i Kanadzie. Można stwierdzić, iż leasing stanowi obecnie powszechnie stosowaną metodę (formę) obrotu gospodarczego w zakresie nabywania określonych dóbr inwestycyjnych i konsumpcyjnych w postaci ruchomych środków trwałych oraz nieruchomości w tym również wyposażonych w odpowiednie urządzenie. Dynamicznie rozwija się też w Polsce.

Z ekonomicznego punktu widzenia leasing jest rodzajem kredytu rzeczowego, pozwalającego korzystać z „dobra” za określoną opłatę. Jest to zatem szczególna forma finansowania inwestycji, polegająca na uzyskaniu dostępu do dóbr inwestycyjnych nie w drodze ich zakupu, lecz przez otrzymanie ich do użytkowania w zamian za określoną opłatę³³.

³¹ H. Litwińczuk, *Prawo podatkowe przedsiębiorców*, Warszawa 2000.

³² Zob.: J. Sokołowski, *Strategia podatkowa przedsiębiorstwa*, Warszawa 1994, s. 120 - 127; I. Ożóg, *Leasing – problemy podatkowe*, „Przegląd Podatkowy” 1996, nr 6.

³³ T. Martyniuk, R. Nilidziński, *Encyklopedia VAT*, Gdańsk 1995, s. 151.

Istnieje wiele odmian (rodzajów) leasingu. Wskazać można na takie, które są powszechnie przyjmowane i stosowane, ale są i inne, które powstały na bazie określonych systemów prawnych i tylko tam mają swoją rację bytu. Najważniejsze i najczęściej występujące odmiany leasingu to:

- leasing bezpośredni i pośredni,
- leasing finansowy (kapitałowy) i operacyjny (bieżący),
- inne.

Leasing bezpośredni polega na tym, że producent określonego urządzenia (towaru) zwraca się bezpośrednio do potencjalnego użytkownika, proponując mu zawarcie umowy leasingu jako alternatywy sprzedaży. Istota leasingu pośredniego sprowadza się do tego, że między producentem określonych dóbr a ich użytkownikiem (leasingobiorcą) jest wyspecjalizowane przedsiębiorstwo leasingowe, które nabywa na swój rachunek od producenta urządzenia i wynajmuje je użytkownikom³⁴.

Jeżeli leasingodawca oddał leasingobiorcy w użytkowanie w celach zawodowych przedmiot leasingu i jednocześnie przedmiot ten jest składnikiem majątku leasingodawcy, wówczas mówimy o transakcji leasingu operacyjnego. Ten rodzaj transakcji leasingu jest często utożsamiany z umowami najmu czy dzierżawy.

Jeżeli natomiast przedmiot leasingu jest składnikiem majątku leasingobiorcy, mamy do czynienia z leasingiem finansowym. Leasing finansowy jest utożsamiany z umową sprzedaży³⁵.

Od 9 grudnia 2000 r. w prawie polskim zaistniała ustawowa regulacja leasingu³⁶. Ustawodawca tym samym przeciął długi spór, co do natury prawnej leasingu, a sprowadzający się do kwestii: czy leasing stanowi odrębną instytucję, czy jest jedynie rodzajem umowy dzierżawy. Ustawodawca opowiedział się za odrębnością leasingu, co potwierdzone zostało nowelizacją kodeksu cywilnego. Pamiętając o odrębnościach pomiędzy prawem cywilnym a prawem podatkowym, należy przyznać, że wprowadzenie umowy leasingu do katalogu tzw. umów nazwanych niewątpliwie stanowiło krok naprzód dla rozwoju tej instytucji. Nie pozostało to także bez wpływu, na nowelizację prawodawstwa podatkowego. W celu bowiem zachowania jedności porządku prawnego w Polsce dnia 6 września 2001 r. wprowadzono do prawodawstwa podatkowego regulacje dotyczące opodatkowania umowy leasingu³⁷.

Leasing dla celów podatku od towarów i usług w prawie polskim jest traktowany dwojako:

- 1) jeżeli rzecz będąca przedmiotem leasingu zaliczana jest do składników majątku leasingobiorcy, umowę leasingu traktuje się na równi z zakupem rzeczy (leasing finansowy),

³⁴ K. Kruczałak, *Leasing i jego gospodarze zastosowanie*, Gdańsk 1991, s. 12.

³⁵ Szerzej na temat podziału leasingu finansowego i operacyjnego: J. Wodziński, *Czy leasing finansowy może być operacyjny?*, „Monitor Podatkowy” 2000, nr 2, s. 9.

³⁶ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 roku, *Kodeks cywilny*, Dz. U. Nr 16, poz. 93 ze zm.

³⁷ Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o zmianie ustaw: o podatku dochodowym od osób fizycznych, o podatku dochodowym od osób prawnych oraz o podatku od towarów i usług oraz o podatku akcyzowym, Dz. U. Nr 106, poz. 1150.

2) jeżeli rzecz będąca przedmiotem leasingu zaliczana jest do składników majątku leasingodawcy (leasing operacyjny).

Kryteria podziału na leasing operacyjny i finansowy są stosunkowo skomplikowane i nawet praktykom sprawiają trudności. Jednakże zakwalifikowanie leasingu do określonej grupy niesie za sobą poważne konsekwencje podatkowe³⁸.

Prawo podatkowe dla prawidłowego określenia skutków podatkowych umowy leasingu stosuje badanie zapisów umownych. Samo bowiem zamieszczenie w treści umowy opcji zakupu nie może przesądzać o charakterze wydatków leasingobiorcy ani o charakterze zawartej przez strony umowy³⁹. Konsekwencją określenia charakteru umowy leasingu jest zastosowanie innej stawki podatkowej. Leasing finansowy jako sklasyfikowany w Klasyfikacji Wyrobów i Usług pod pozycją 65.25.10 jako usługa pośrednictwa podatkowego jest zwolniony od podatku od towarów i usług. Leasing operacyjny natomiast jako usługa nie wykazana w Klasyfikacji Wyrobów i Usług – zgodnie z art. 54 ustawy o podatku od towarów i usług – podlega opodatkowaniu stawką 22%⁴⁰.

Instytucją, która na rynku usług finansowych zaczyna odgrywać coraz większe znaczenie jest: factoring⁴¹. Według danych Factors Chain International globalne obroty factoringowe wzrastają każdego roku⁴².

Z gospodarczego punktu widzenia factoring jest formą finansowania krótkoterminowego, która umożliwia przedsiębiorcy sprzedającemu towary z odroczonym terminem płatności dysponowanie środkami pieniężnymi jeszcze przed upływem płatności⁴³.

Głównym elementem factoringu jest przelew wierzytelności, jednakże istoty tej umowy nie można sprowadzać tylko do cesji wierzytelności. Przy factoringu występuje bowiem szereg czynności dodatkowych, związanych z obsługą wierzytelności, które jednak nie wiążą się bezpośrednio z samym ich przelewem, a więc nie są typowe dla cesji. Do czynności takich można np. zaliczyć: ściąganie należności przedsiębiorcy objętych umową factoringu, kierowanie upomnień do dłużników zwlekających z zapłatą, okresowe sprawdzanie stanu wypłacalności dłużników, prowadzenie rejestru faktur i ewidencji księgowej płatności⁴⁴.

W stosunku prawnym factoringu występują 3 podmioty prawne:

³⁸ Zob. glosa M. Karlikowskiej do wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 18 czerwca 1998 r., sygn. akt I S.A./Kr 225/98; wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 2 listopada 1999 r., sygn. akt III S.A. 7287/98.

³⁹ Wyrok naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 17 kwietnia 1996 r., sygn. akt III S.A. 447/95; M. Snopczyński, *Umowy leasingu w podatku VAT*, „Przegląd Podatkowy” 1994, nr 2; M. Snopczyński, *Umowy leasingu zagranicznego a VAT*, „Przegląd Podatkowy” 1994, nr 3.

⁴⁰ Potwierdzeniem: wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 29 kwietnia 1999 r., sygn. akt I S.A./Po 1162/98; pismo Ministerstwa Finansów z dnia 29 września 1993 r., ZPPI-7250/191/93; pismo Ministerstwa Finansów z dnia 13 października 1993 r., MWM-2988/93/B.

⁴¹ Geneza factoringu – R. Mac-Młynarska, *Factoring*, „Przegląd Podatkowy” 1992, nr 9; K. Socha, *Factoring – nowa instytucja prawno-gospodarcza*, „Głosa” 1997, nr 5.

⁴² Zob. K. Bac, *Usługi finansowe – factoring w Polsce*, „Rzeczpospolita” z 20 kwietnia 1998 r.

⁴³ H. Litwińczuk, *Prawo podatkowe przedsiębiorców*, Warszawa 2000, s. 316.

⁴⁴ H. Litwińczuk, *Opodatkowanie VAT umów nienazwanych – factoring*, „Rzeczpospolita” 1998, nr 147.

- 1) factorant – dostawca towarów lub usług, który dokonuje sprzedaży przysługującej mu wierzytelności wobec dłużnika,
- 2) dłużnik – odbiorca towarów lub usług, zobowiązany do zapłaty,
- 3) factor – bank lub inna jednostka finansowa nabywająca wierzytelność od factoranta.

W praktyce obrotu gospodarczego wykształciły się zasadniczo dwa odmienne rodzaje factoringu, tj. factoring właściwy (pełny) i factoring niewłaściwy (niepełny)⁴⁵.

Istota factoringu właściwego polega na tym, że factor na mocy umowy zawartej o przelew wierzytelności przejmuje nie tylko wszystkie wierzytelności służące sprzedawcy (dostawcy) czy usługodawcy względem nabywcy towarów lub usług, ale obarczony zostaje także ryzykiem wypłacalności (ściągalności) tego ostatniego. W związku z tym, mówi się, że w przypadku factoringu właściwego – obok funkcji finansowania i funkcji usługowych – pełni on także funkcje *del credere*, bowiem factor przejmuje od sprzedawcy towarów i usługodawcy ryzyko wypłacalności dłużnika.

W przypadku factoringu niewłaściwego (pełnego) ryzyko wypłacalności dłużnika nie przechodzi na factora, a w konsekwencji będący przedmiotem factoringu niewłaściwego przelew wierzytelności ze sprzedawcy lub usługodawcy nie jest definitywny⁴⁶.

Złożony charakter factoringu i możliwość występowania różnych jego odmian powodują trudności we właściwym potraktowaniu tej czynności dla celów opodatkowania podatkiem od towarów i usług. Nieporozumienie polega najczęściej na tym, że factoring utożsamiany jest na płaszczyźnie podatkowej z obrotem wierzytelnościami i traktowany jako usługa finansowa zwolniona od podatku. Problem jest tymczasem bardziej złożony i wymaga głębszego rozważenia⁴⁷.

Warto przypomnieć jakie znaczenie w prawie niemieckim dla opodatkowania factoringu podatkiem od towarów i usług miał wyrok Federalnego Sądu Finansowego z dnia 10 grudnia 1981 r.⁴⁸ W wyroku tym wyeksponowano następujące tezy:

- dla celów podatku od towarów i usług istotne znaczenie ma podział na factoring właściwy i niewłaściwy,
- factoring niewłaściwy, którego istota sprowadza się do sprzedaży wierzytelności, należy dla celów podatku od towarów i usług uznać za obrót wierzytelnościami, tj. obrót podlegający opodatkowaniu, lecz na mocy przepisów ustawy – zwolniony od opodatkowania,
- factoring właściwy, którego istota sprowadza się do świadczenia różnego rodzaju usług (doradztwo, inkaso, upominanie dłużników w powiązaniu z zaliczkowaniem) obejmuje czynności opodatkowane, z wyjątkiem tych, które na mocy przepisów ustawy są zwolnione.

⁴⁵ Szerzej: G. Piechota, *Factoring, czyli jak zachować płynność przedsiębiorstwa*, „Przegląd Podatkowy” 1999, nr 9.

⁴⁶ K. Kruczalak, *Umowy w obrocie handlowym krajowym i międzynarodowym*, Warszawa 1998, s. 257 - 258.

⁴⁷ Zob. H. Litwińczuk, *Prawo podatkowe przedsiębiorców*, Warszawa 2000, s. 442.

⁴⁸ G. Reiter, *Factoring und Umsatzsteuer*, „Betriebs-Berater” 1982, nr 28.

Dla ustalenia sposobu opodatkowania factoringu w prawie polskim niezbędne jest odwołanie do klasyfikacji statystycznych. Zgodnie zatem z podkategorią 74.84.12 Klasyfikacji Wyrobów i Usług – usługi polegające na nabywaniu w całości zaległych rachunków i długów, należnych innym podmiotom gospodarczym i późniejsze ich ściąganie, bez przejęcia ryzyka niewypłacalnego dłużnika przez agencje inkasa, należy traktować jako factoring niewłaściwy. Natomiast czynności polegające na nabywaniu w całości zaległych rachunków i długów, należnych innym podmiotom gospodarczym, późniejszym ich ściąganiu wraz z przyjęciem ryzyka wypłacalności dłużników (factoring właściwy) – można zaklasyfikować jako usługę finansową ujętą w podkategorii 65.23.10 Klasyfikacji Wyrobów i Usług – usługi w zakresie pośrednictwa finansowego pozostałe, gdzie indziej niesklasyfikowane. Jak wynika z powyższego, dla celów podatku od towarów i usług na gruncie prawa polskiego, factoring właściwy należy traktować jako usługę finansową zwolnioną od opodatkowania, natomiast factoring niewłaściwy jako usługę opodatkowaną wg stawki 22%.

5. WNIOSKI

Przeprowadzona analiza rozwiązań w zakresie opodatkowania usług finansowych wyraźnie wskazuje na charakterystyczną prawidłowość. Hermetyzacja języka prawnego jest następstwem ujmowania w hipotezie normy prawnopodatkowej zjawisk o charakterze ekonomicznym i instytucji ekonomicznych. Trudności w precyzyjnym ustaleniu zakresu pojęć dotyczących rynku finansowego i usług finansowych przekłada się na niedostateczne gwarancje procesowe podatnika. Zawiała konstrukcja prawna wieloznaczności przepisów prawnych, niespójność, a także mało komunikatywny język utrudniają stosowanie przepisów dotyczących opodatkowania usług finansowych. Zasadnicza zmiana w tym zakresie mogłaby się dokonać na płaszczyźnie stanowienia prawa podatkowego. I to jest ogólny postulat, który należy sformułować pod adresem ustawodawcy podatkowego.

THE FINANCIAL SERVICE TAXATION (LEGAL COMPARATIVE ASPECTS)

S u m m a r y

Harmonizing the Polish indirect tax regulations with the European Union law is one of the necessary conditions of our membership in this organization.

The current Polish financial service market is inconsistent with the EU accepted standards. The article analyses the financial service taxation in Poland and suggests some possible ways of its improvement.

The specific character of financial services in particular European countries is determined by a number of conditions and therefore only common standards can be maintained. Financial services are becoming increasingly significant in the international markets and they gradually become also more popular with Polish business entities.